

Archeologienota

Bilzen, Reekstraat (aanleg fietspad)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
2017C462

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2017-24/ wettelijk depot: D/2017/12654/24

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R.,(2017), Bilzen, reekstraat, aanleg fietspad, PROGRAMMA VAN MAATREGELEN, Haast-rapport 2017-24, D/2017/12654/24

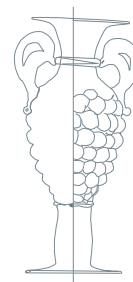
© 2017 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2017/12654/24

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Coverfoto: zicht vanop de top in de boomgaard hertenberg naar de landcommanderij Alden Biesen

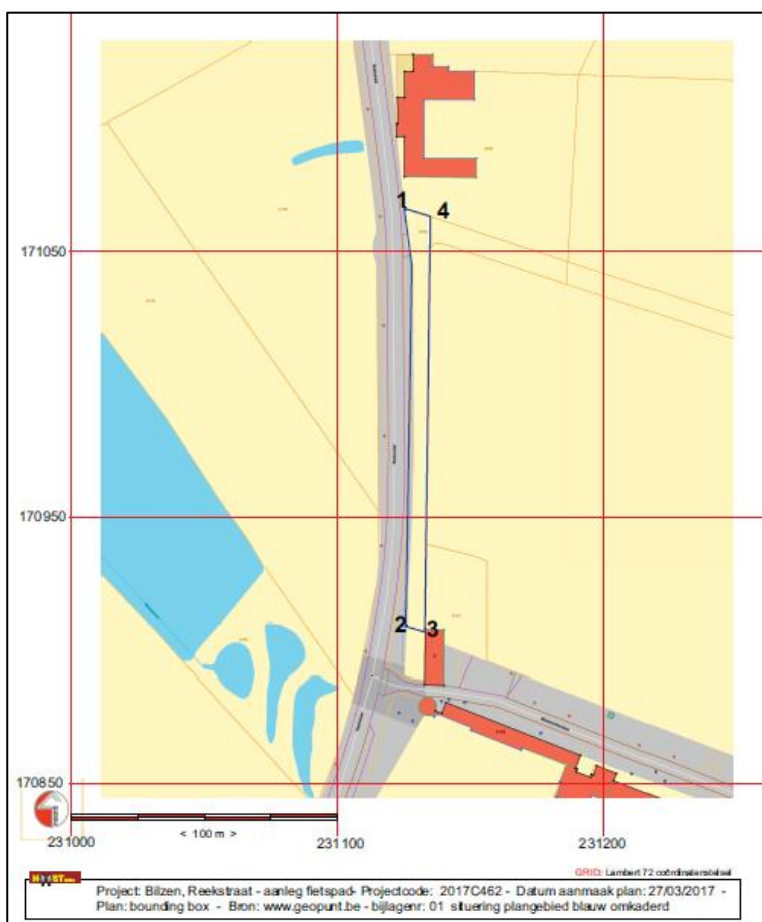
INHOUD

Programma van maatregelen	
1. Administratieve gegevens	4
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	11
4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject.	14
5. Lijst met afbeeldingen	14
6. Bibliografie	14

Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

Projectcode		2017C462
Actoren		Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
		RMW nv, Deken Paquayplein 1, 3740 Bilzen
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Bilzen
	Deelgemeente	Rijkhoven Alden Biesen
	Site	Reekstraat – Alden biesen
Kadastrale gegevens		Bilzen, afd. 12 sie A perceel 370/00B
Oppervlakte onderzoeksgebied		1573,33 m ² (1390 m ² betrokken oppervlakte)
Kadastraal percelenplan		Zie fig. 2
Topografische kaart		Zie fig. 3
Begindatum onderzoek		15/03/2017
Einddatum onderzoek		31/03/2017
Relevante termen thesauri OE		bureauonderzoek

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	231125.460	171065.860
2	231126.060	170889.507
3	231132.962	170888.025
4	231134.444	171062.967

Fig. 1: Bounding Box

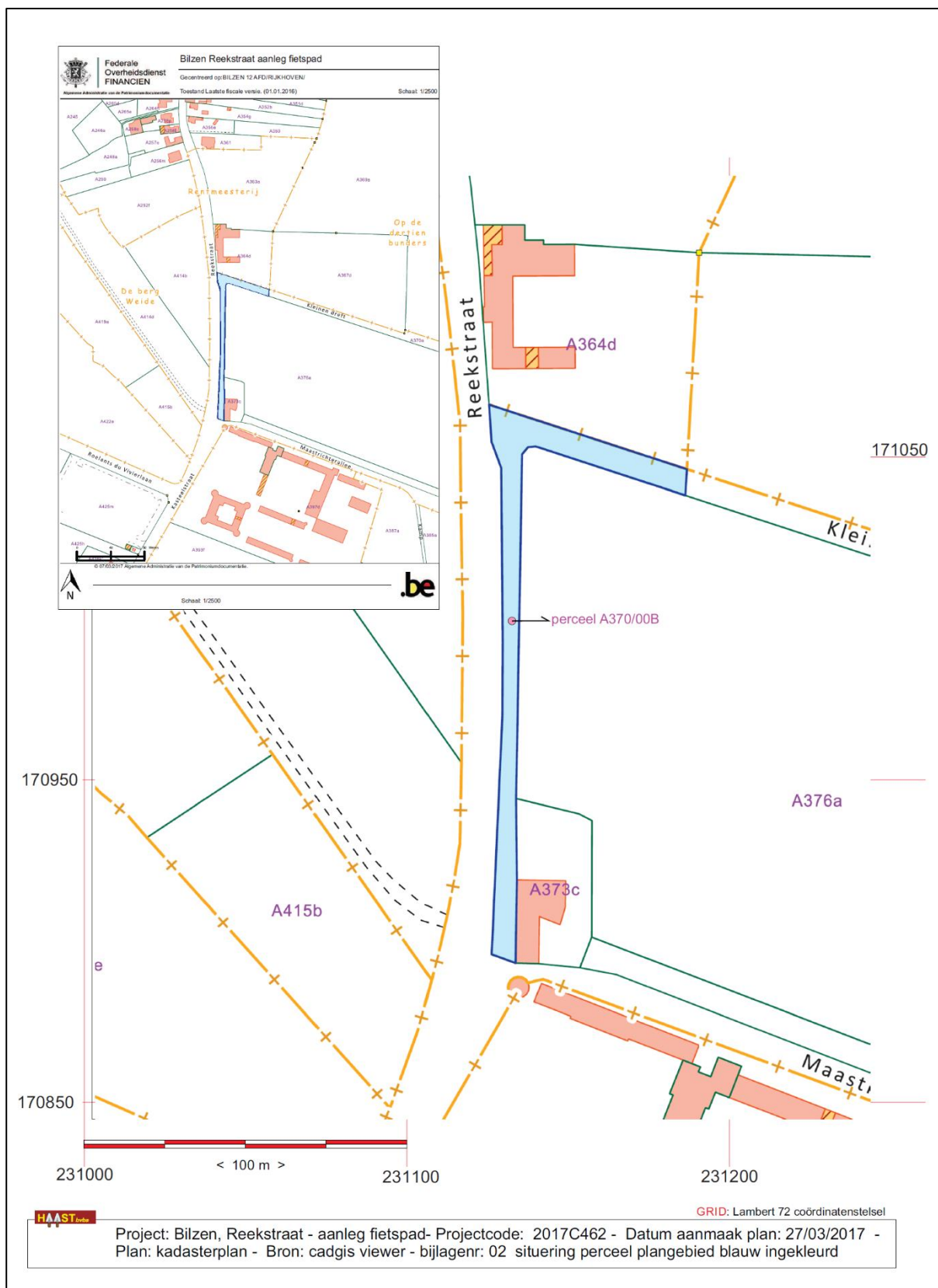

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2016 © cadgis viewer

2. Aanleiding van het vooronderzoek

Randvoorwaarden

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag.

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016.

Overwegende dat,

- de aanvrager van de stedenbouwkundige vergunning een privaatrechtelijk rechtspersoon is,
- de aanvraag geen betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering,
- de aanvraag geen betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden,
- de percelen waarop de vergunning betrekking heeft niet geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,
- de betrokken percelen niet volledig gelegen zijn buiten woon- of recreatiegebied,
- het betrokken perceel deel uitmaakt van het beschermd landschap Landcommanderij Alden Biesen, landschapsatlas – relict ID: 135259¹

Dan dient een bekrachtigde archeologienota te worden toegevoegd bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning.

Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Landcommanderij Alden Biesen, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135259> (Ankerplaats 'Landcommanderij Alden Biesen'. Landschapsatlas, A70014, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.)

eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van de evaluatie.

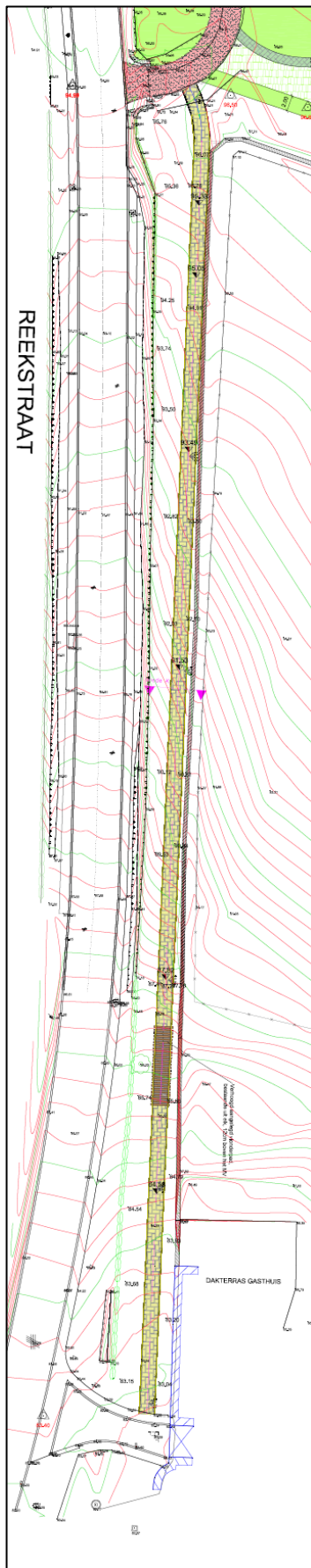
Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- welke evolutie kende het landschap van het projectgebied?
- welke evolutie kende het gebruik van het terrein?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Beschrijving van de geplande werken

Parallel aan de Reekstraat in Rijkhoven, deelgemeente van Bilzen, wenst de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM) plant LRM LEASE een fiets- en voetpad aan te leggen dat de verbinding zal vormen tussen de landcommanderij Alden Biesen, het begin ligt aan de Maastrichter Allee, en de rentmeesterswoning gelegen aan de Reekstraat op 185 meter afstand gelegen ten noorden van de landcommanderij.

Het fiets- en voetpad volgt et bestaande reliëf, maar omwille van de stabiliteit van de afwerkingslaag, het pad wordt deels beklinterd met gebakken straatstenen van 200/65/90 mm, dient een onderlaag te worden aangebracht. Deze onderlaag, fundering, bestaat uit een geotextiel waarop 25 cm steenslagfundering met continue korrelverdeling zonder toevoegsels. Op de steenslag komt een laag van 4 cm zand, enom = 4. Het pad wordt aan weerszijden afgeboord met betonnen boordplaten in een betonnen funderingslaag. De ingreep in de bodem zal niet meer bedragen dan 40 cm tenzij het bestaande maaiveld dient afgegraven om een vloeiende, glooiende helling te creëren. Tussen het begin van het pad aan de Maastrichter allee en het einde ter hoogte van de rentmeesterswoning is er namelijk een niveauverschil van 13,44 meter (stijging vanuit de Maastrichter allee naar de rentmeesterswoning). Anderzijds wordt omwille van de huidige terreingesteldheid en om een

vloeiende helling te creëren een gedeelte van het pad op palen aangelegd boven het bestaande maaiveld. Dit vlonderpad heeft een lengte van 10 m, het fiets- en voetpad is in totaal 172 m lang en 2 m breed.

Het pad wordt aangelegd tussen de bestaande en te behouden haag, die het pad zal scheiden van de Reekstraat, en de muur die de omheining vormt van de achterliggende boomgaard Hertenberg die deel uitmaakt van het domein Alden Biesen.

Fig. 3 ontwerp van het fietspad zoals aangereikt door LRM LEASE

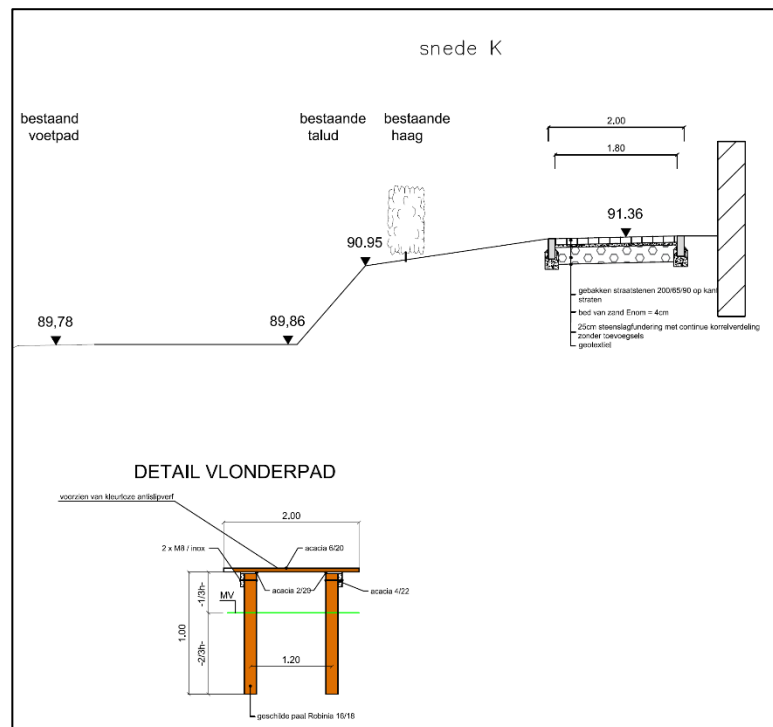

Fig. 4 ontwerpdoorsnede van het fietspad en het vlonderpad zoals aangereikt door LRM LEASE ©LRM LEASE

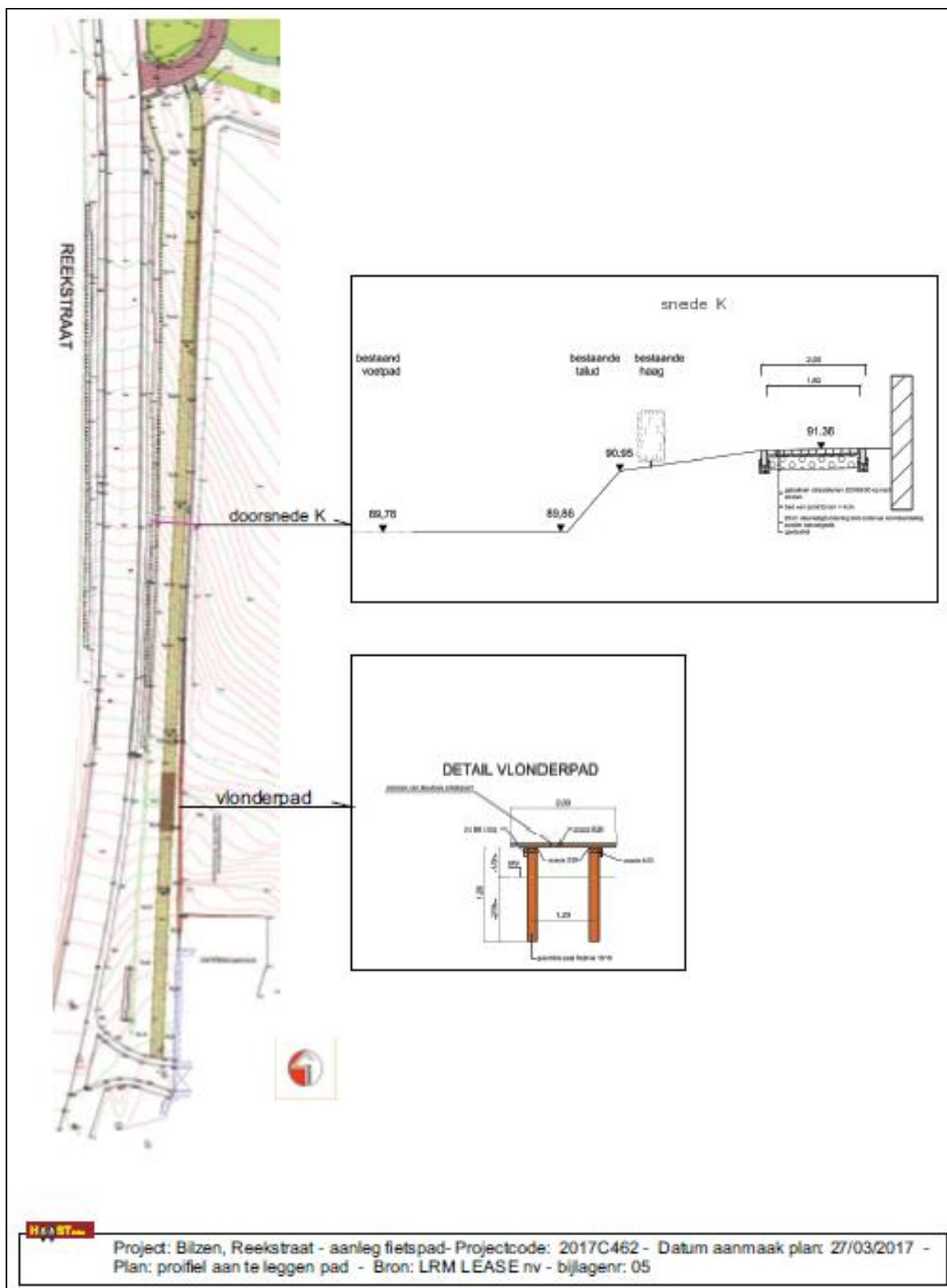

Fig. 5 ontwerpplan met aanduiding van de ligging van het vlonderpad en doorsnede van het fietspad en het vlonderpad zoals aangereikt door LRM LEASE ©LRM LEASE

Het aan te leggen pad overbrugt een niveauverschil van 13,44 meter over een lengte van 172 m betekent dit een gemiddeld stijgingspercentage van 7,8 % van de Maastrichterlaan tot de insteekweg naar de rentmeesterswoning.

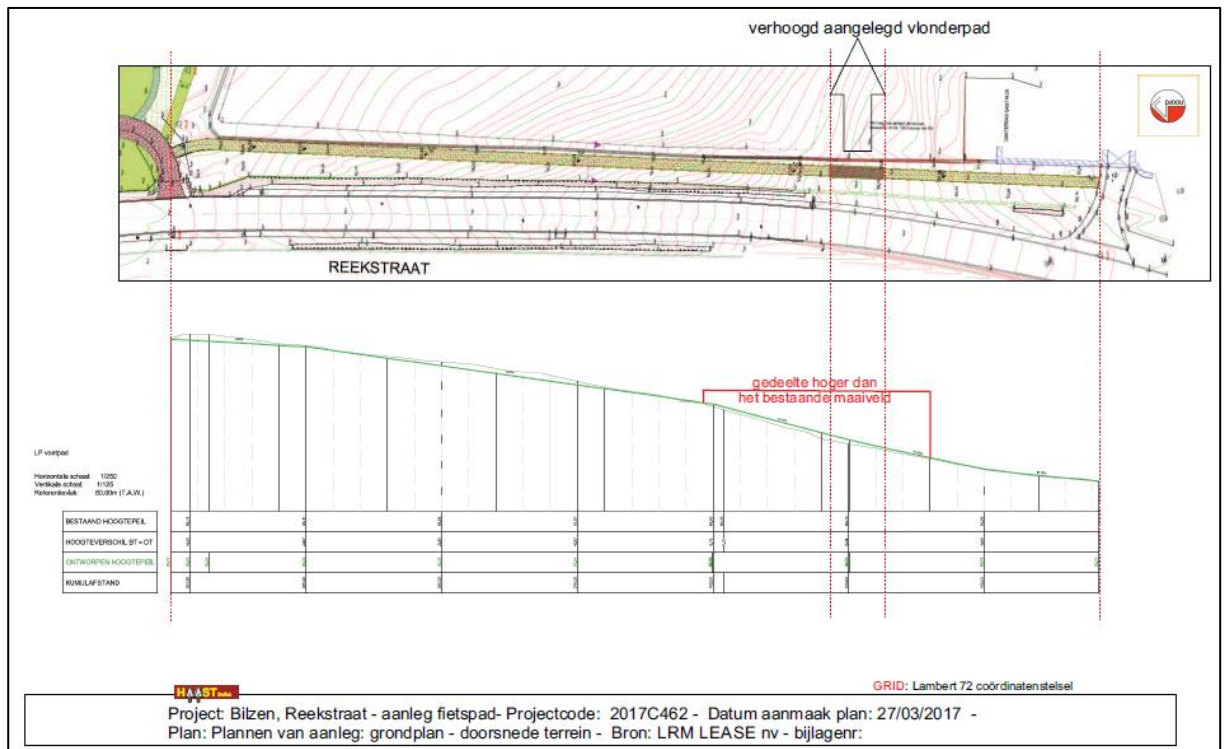

Fig. 6 terreinprofiel met aanduiding van het bestaande niveau van het maaiveld en de top van het aan te leggen klinker- en vlonderpad (groene lijn)

Uit het terreinprofiel met aanduiding van het bestaande maaiveld en het aan te leggen vlak blijkt dat hier en daar dieper in de grond zal ingegrepen worden dan louter de aanleg van de fundering terwijl elders minder diep zal gegraven worden waardoor de top van het aan te leggen vlak boven het bestaande maaiveld uitsteekt (cf. fig. 6 en fig. 7).

Verstoorde zones:

Binnen het projectgebied zijn er geen door antropogene ingrepen veroorzaakte verstoorte zones.

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingrepen in de bodem (bureauonderzoek)

Er zijn binnen het projectgebied of in de directe omgeving ervan geen archeologische vondsten bekend. Wel zijn er erfgoedwaarden aanwezig zoals de omheiningmuur van de boomgaard Hertenberg, maar die valt buiten het tracé van het aan te leggen fiets- en voetpad. In de (wijde) omgeving zijn tal van vindplaatsen bekend uit een brede range aan archeologische perioden. Het gebied kan dus beschouwd worden als een gebied met hoog potentiëel, maar de landschappelijke ligging, op een steile helling met een gemiddeld stijgingspercentage van 7,8%, plaatselijk zelfs meer dan 10%, en de zeer hoge erosiegevoeligheidsgraad van het gebied laten vermoeden dat wat betreft de projectzone, de verwachting en het potentiëel naar vondsten in situ eerder laag moet ingeschat worden.

Het landschap werd vooral gevormd gedurende de ijstijden door afzettingen van löss. Hierdoor ontstond een glooiend landschap met plateaus en heuvels doorsneden door beekdalen. Het projectgebied bevindt zich op de flank van een steile helling, die, zoals de erosiegevoeligheidskaart aangeeft, zeer erosiegevoelig was. Het is derhalve niet uit te sluiten dat in het (verre) verleden de bodem erodeerde en grond zich verplaatste naar het ten westen van het projectgebied gelegen Nieuwzoudal. Hierdoor zijn sporen vervaagd en/of vernietigd, indien er archeologische sporen aanwezig waren want het is niet aannemelijk dat mensen zich vestigden op een steile helling terwijl iets meer ten noorden en oosten een uitgestrekt plateau aanwezig is en ten zuiden en westen een eerder vlak terrein. Bovendien zal de erosie ervoor gezorgd hebben dat artefacten verplaatst zijn en zich niet meer in situ bevinden waardoor het leggen van relaties vondsten/sporen/relicten erg moeilijk wordt tot zelfs louter hypothetisch.

Het terrein ligt net buiten, ten westen, van de omheiningmuur van de boomgaard Hertenberg en wordt – ten westen – begrensd door een haag. Op het terrein zelf groeien bomen en struiken in de vorm van een wildgroei. Het terrein kan in feite beschouwd worden als een strook braakliggende grond met wildgroei. Hoe het terrein dorheen de tijd evolueerde is op basis van de historische en geomorfologische gegevens moeilijk te achterhalen; vermoedelijk is het terrein omwille van de steile helling altijd een onbewerkt stuk grond geweest.

De impact van de geplande werken kan beschouwd worden als minimaal, maar afhankelijk van de micro-topografie/micro-reliëf. Over een lengte van 172 m en een breedte van maximaal 2,50 m wordt een fiets- en voetpad aangelegd als verbinding tussen de Maastrichterallee en de rentmeesterwoning, parallel aan de Reekstraat. De fundering en bestrating van dit voetpad vormen een 50 cm dik pakket dat aangelegd wordt op een onderlaag van geotextiel. Plaatselijk zal de funderingslaag meer dan 70 cm diep in de bodem ingrijpen, elders ligt het aan te leggen niveau beduidend boven het aangrenzende maaiveld en over een afstand van 10 m wordt een vlonderpad aangelegd op in de grond te heien houten palen. Dit alles om een gemakkelijk berijdbare, toegankelijke en zacht glooiende helling te creëren.

Gemotiveerd Advies:

Het projectgebied heeft een maximale oppervlakte van $172 \times 2,5 \text{ m} = 430 \text{ m}^2$ en is gesitueerd binnen het geklasseerde landschapsrelict Alden Biesen. Maar omdat

- het projectgebied slechts maximaal 2,5 m breed is
- omdat het traject een steile helling overbrugt met plaatselijk een stijgingspercentage van meer dan 10%
- het terrein gekarteerd is als zeer erosiegevoelig
- de impact op de bodem afhankelijk is van het microreliëf waardoor de impact van de werken op de bodem soms tot 70 cm kan ingrijpen in de bodem, soms beperkt is tot minder dan 20 cm, soms zelfs beperkt tot het heien van palen voor de aanleg van een vlonderpad,
- het sterk erosiegevoelig karakter van het terrein en de steile helling niet geschikt zijn als vestigingsplaats voor (semi-)nomadische bevolkingsgroepen of sedentaire bewoning,
- het terrein door de sterke erosiegevoeligheid waarschijnlijk meermaals te lijden heeft gehad van grondverplaatsing waardoor mogelijke vondsten niet meer in situ kunnen aangetroffen worden, enkel in een verspoelde context,
- door de erosiegevoeligheid en de slechts zeer beperkte breedte van het projectgebied het bijzonder moeilijk zal zijn om vondsten te linken aan sporen,
- er geen aanwijzingen zijn dat deze strook ooit deel uitmaakte van enige vorm van constructie of bouwwerf in relatie tot de landcommanderij Alden Biesen en/of de rentmeesterswoning,
- de kosten van een archeologisch vervolgetraject met mogelijk extra kosten voor de aanleg van het fietspad zelf door wijzigingen in het terreinprofiel waardoor extra funderingen en herstelwerken moeten uitgevoerd worden, niet opwegen tegen de mogelijke baten/kennisvermeerdering,
- de bouwheer gebonden is aan de plicht tot het melden van vondsten: **De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten.** Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#). De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

kan besloten worden het projectgebied vrij te geven van verder archeologisch onderzoek.

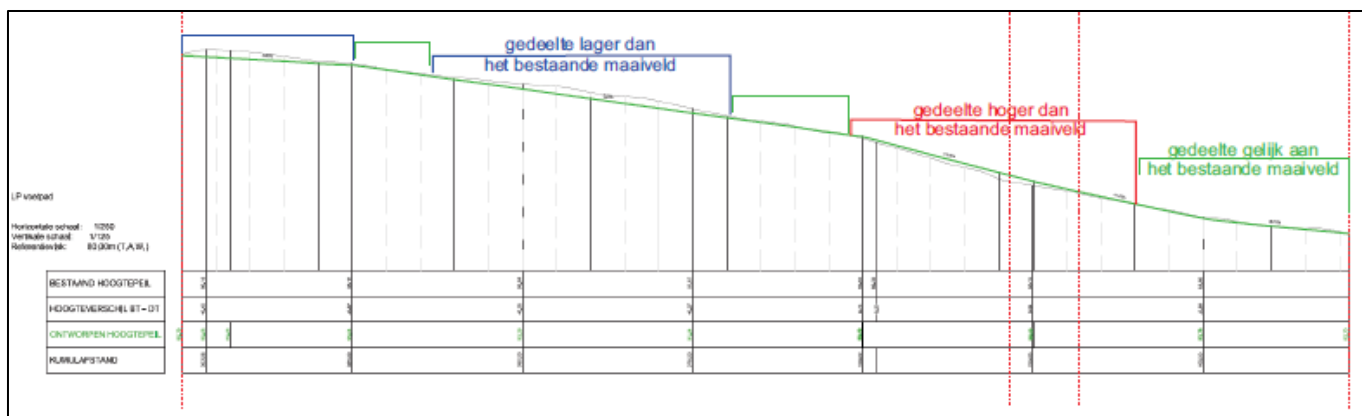

Fig. 7: Doorsnede van het projectgebied met aanduiding waar het aan te leggen pad onder (blauw), gelijk (groen) of boven (rood) het bestaande maaiveld ligt.

Fig. 8: de steile helling wordt nog het best weergegeven op een topografische kaart uit 1872 door de dichte opeenvolging van de hoogtelijnen.

4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject.

Niet van toepassing gelet op voorgaande en het gemotiveerd advies.

5. Lijst met afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2016 © cadgis viewer

Fig. 3 ontwerp van het fietspad zoals aangereikt door LRM LEASE

Fig. 4 ontwerpdoorsnede van het fietspad en het vlonderpad zoas aangereikt door LRM LEASE ©LRM LEASE

Fig. 5 ontwerpplan met aanduiding van de ligging van het vlonderpad en doorsnede van het fietspad en het vlonderpad zoals aangereikt door LRM LEASE ©LRM LEASE

Fig. 6 terreinprofiel met aanduiding van het bestaande niveau van het maaiveld en de top van het aan te leggen klinker- en vlonderpad (groene lijn)

Fig. 7: Doorsnede van het projectgebied met aanduiding waar het aan te leggen pad onder (blauw), gelijk (groen) of boven (rood) het bestaande maaiveld ligt.

Fig. 8: de steile helling wordt nog het best weergegeven op een topografische kaart uit 1872 door de dichte opeenvolging van de hoogtelijnen.

6. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via: <https://www.onroerenderfgoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>